

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΕΝΑΡΙΟ

1. *Τίτλος διδακτικού σεναρίου:* Η Αγία Σοφία, ένα αριστούργημα της αρχιτεκτονικής
2. *Τάξη:* Ε΄
3. *Εμπλεκόμενες γνωστικές περιοχές:* Ιστορία, Γλώσσα, Γεωγραφία, Αισθητική Αγωγή, Μουσική
4. *Συμβατότητα με το ΑΠΣ και το ΔΕΠΠΣ:* Μέσα από στοχευμένες δραστηριότητες οι μαθητές θα αντιληφθούν και θα εκτιμήσουν την προσφορά του Βυζαντίου στον παγκόσμιο πολιτισμό και θα αναγνωρίζουν την ανάγκη της διεθνούς συνεργασίας. Θα εκτιμήσουν την αξία της Αγίας Σοφίας ως καλλιτεχνικού μνημείου και κέντρου της θρησκευτικής και εθνικής ζωής των Βυζαντινών. Παρατηρώντας εικόνες θα περιγράψουν το ρυθμό του ναού της Αγίας Σοφίας. Θα συγκρίνουν το ναό της Αγίας Σοφίας με άλλα αριστουργήματα της αρχιτεκτονικής, εμμένοντας έτσι στα έργα τέχνης και τα αρχαία μνημεία. Θα γνωρίσουν βασικά στοιχεία της βυζαντινής τέχνης με αντιπροσωπευτικά δημιουργήματά της.
5. *Διδακτική ενότητα:* Ενότητα Γ΄, «Το Βυζαντινό κράτος: μια δύναμη που μεγαλώνει», βιβλίο μαθητή, Ο.Ε.Δ.Β., σελ. 41
6. *Γνώσεις και πρότερες ιδέες ή αντιλήψεις των μαθητών:* Επαρκής γνώση χειρισμού ηλεκτρονικού υπολογιστή και προηγούμενη εμπειρία στη χρήση των προγραμμάτων: SmartTools (λογισμικό εννοιολογικής χαρτογράφησης), Revelation Natural Art (λογισμικό ζωγραφικής), movie maker (λογισμικό δημιουργίας και παρουσίασης φιλμ), περιήγησης στο διαδίκτυο (π.χ. Internet Explorer, Mozilla Firefox) και επεξεργασίας κειμένου (P. Point, Word, Open Office).
7. *Σκοπός και στόχοι*

Σκοπός: Οι μαθητές με την παιδαγωγική αξιοποίηση ευρείας γκάμας ΝΤ (εκπαιδευτικό λογισμικό, λογισμικό γενικής χρήσης, λογισμικό πολυμέσων, διαδίκτυο) και συμβατικού υλικού (βιβλίων, χαρτών) να έρθουν σε επαφή με τη μοναδικής αξίας μνημείο της Αγίας Σοφίας με τρόπο ελκυστικό που ευνοεί τη συμμετοχική δράση και τη διαδικασία της ανακαλυπτικής μάθησης.

Στόχοι

  - a. Ως προς το γνωστικό αντικείμενο
    - i. Να γνωρίσουν οι μαθητές τους συντελεστές της κατασκευής της Αγίας Σοφίας και στοιχεία από το αρχιτεκτονικό σχέδιο και το ζωγραφικό διάκοσμό της.
    - ii. Να ερευνήσουν τη σπουδαιότητα της βυζαντινής τέχνης για τον ελληνικό και τον παγκόσμιο πολιτισμό, καθώς και την αισθητική αξία των βυζαντινών καλλιτεχνημάτων.

- b. Ως προς τη διαδικασία μάθησης
  - i. Να αναγνωρίζουν τα βασικά αρχιτεκτονικά προσδιοριστικά χαρακτηριστικά της Αγίας Σοφίας
  - ii. Να συνεργάζονται σε μικρές ομάδες για την εκτέλεση δραστηριοτήτων και την επίλυση προβλημάτων
  - iii. Να καλλιεργήσουν τη δεξιότητα του «κριτικού φίλου» και την κουλτούρα της δημιουργικής –στοιχειοθετημένης αντιπρότασης.
- c. Σε σχέση με τις ΤΠΕ
  - i. Να αναζητούν πληροφορίες σε μια ποικιλία πηγών.
  - ii. Να αναφέρουν τις πηγές των πληροφοριών τους και να αιτιολογούν την επιλογή τους.
  - iii. Να κρίνουν και να αξιολογούν τις εργασίες τους καθώς και εργασίες άλλων.
  - iv. Να εξοικειωθούν σταδιακά με προγράμματα επεξεργασίας video και ήχου
  - v. Να αξιοποιούν του εννοιολογικούς χάρτες για την εμπάθυνση και κατανόηση πληροφοριακού υλικού.
  - vi. Να εμπλουτίζουν τη βιβλιοθήκη της εφαρμογής με εικόνες και να εξοικειωθούν με τις λειτουργίες του ήχου.
  - vii. Να χρησιμοποιούν στις αναζητήσεις τους λέξεις κλειδιά. Να αξιολογούν τις πληροφορίες
  - viii. που βρίσκουν και να κατανοούν τη σημασία της προέλευσής τους. Να κάνουν σύνθετες αναζητήσεις και να μπορούν να χρησιμοποιούν με επιτυχία τους τελεστές «KAI/and» και «Ή/or».

8. Διδακτική προσέγγιση (θεωρητική και μεθοδολογική)

Το σενάριο «Η Αγία Σοφία, ένα αριστούργημα της αρχιτεκτονικής» στηρίζεται στις αρχές του εποικοδομητισμού (constructivism) και στην Κοινωνικοπολιτιστική θεωρία του Vygotsky. Δίνεται έμφαση στην «κριτική και στοχαστική σκέψη, στη συμμετοχική και συνεργατική μάθηση, στη δημιουργική έκφραση και στη διεπιστημονική προσέγγιση της γνώσης» (Μακράκης, 2006, Ράπτης & Ράπτη, 2006).

Επίσης, αφορά την ενσυναίσθηση (empathy) του ιστορικού γίνεσθαι. Τα παιδιά επικοινωνούν με το ιστορικό παρελθόν της ελληνορωμαϊκής περιόδου, μέσα από τα τεχνολογικά εργαλεία που χρησιμοποιούνται στο σενάριο, και καλούνται να αξιοποιήσουν διαχρονικά τις γνώσεις τους, προτείνοντας λύσεις σε αντίστοιχες σημερινές προβληματικές καταστάσεις (Σιμωτάς κ.ά, 2010).

Ως μέθοδος διδασκαλίας προτείνεται η παραδοσιακή – δασκαλοκεντρική κατά την προετοιμασία και ενημέρωση της τάξης για μια διδακτική ώρα και η ομαδοσυνεργατική για τη διεξαγωγή των εργασιών και την τελική παρουσίασή τους. Προτείνεται δηλαδή, η εφαρμογή ενός κατευθυνόμενου ερευνητικού/ανακαλυπτικού μοντέλου διδασκαλίας, όπου

ο διδάσκοντας ωθεί ουσιαστικά τους μαθητές στο να ερευνήσουν και να ανακαλύψουν νέα δεδομένα.

9. *Εργαλεία εφαρμογής*: Λογισμικό Πολυμέσων (P. Point, movie maker, περιβάλλοντα μάθησης μέσω ανακάλυψης, διερεύνησης και οικοδόμησης), Λογισμικό εννοιολογικής χαρτογράφησης (Cmap, στηρίζεται στις θεωρίες του εποικοδομισμού και του κοινωνικού εποικοδομισμού), λογισμικό natural art, Βιντεοταινία (Αγία Σοφία), σλάιτς με εικόνες ναών διαφορετικών ρυθμών, cd Rom ΣΟΦΙΑ (Ίδρυμα Μελετών Λαμπράκη), εκπαιδευτικές δικτυακές πύλες [www.ime.gr: Πρώιμη Βυζαντινή Περίοδος >πολιτισμός>τέχνη>περίοδος 518-610, www.hellenic-history.gr, Βιβλίο «Βυζαντινή Τέχνη» (Ντεκάστρο Μαρία, Κέδρος), μηχανή αναζήτησης στο διαδίκτυο (www.google.gr)].

10. *Εκτιμώμενη διάρκεια*: 5 διδακτικές ώρες.

11. Προτεινόμενη πορεία διδασκαλίας

a. Προετοιμασία-Χώρος υλοποίησης-Οργάνωση τάξης

Ως χώρος υλοποίησης του εκπαιδευτικού σεναρίου προτείνεται τόσο η αίθουσα διδασκαλίας, όσο και το εργαστήρι πληροφορικής. Ειδικότερα, στην αίθουσα διδασκαλίας, οι μαθητές έχουν συζητήσει και ενημερωθεί αναλυτικά από το δάσκαλο για το ακριβές περιεχόμενο της δραστηριότητας που θα ασχοληθούν, τις αρμοδιότητές τους, έχουν παραλάβει όλα τα απαραίτητα εργαλεία για την εργασία τους, και γνωρίζουν σαφώς τους στόχους και τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα αυτής της προσπάθειας.

Στο εργαστήρι πληροφορικής, τοποθετούνται σε ομάδες με 3-4 μέλη η καθεμία (η σύνθεση των ομάδων έχει συμφωνηθεί από την αίθουσα) και αναλαμβάνουν καθήκοντα Εκπροσώπου, Αναπληρωτή Εκπροσώπου, Γραμματέα, κ.α. Κάθε ομάδα αναλαμβάνει να απαντήσει σε Φύλλο Εργασίας που έχει προετοιμάσει από πριν ο εκπαιδευτικός. Η θεματολογία είναι περίπου η ίδια αλλά με παραλλαγές σε επιμέρους ενδιαφέροντα. Ακόμα, κάθε ομάδα μπορεί να επιλέξει το όνομά της και να προσφωνείται με αυτό από τον εκπαιδευτικό και τους συμμαθητές.

Ο δάσκαλος οφείλει να έχει φροντίσει για τη σωστή και εύρυθμη λειτουργία του Εργαστηρίου, να έχει προεπιλέξει και μελετήσει τις ιστοσελίδες που θα διερευνηθούν, να έχει ετοιμάσει τα Φύλλα Εργασίας που θα δοθούν στις ομάδες, να έχει προβλέψει τυχόν απρόοπτα και απρόσμενες εξελίξεις κατά τη διεξαγωγή της διδασκαλίας (όπως αν οι ιστοσελίδες που θα μελετήσουν οι ομάδες είναι

ενεργές τη συγκεκριμένη ημέρα, επάρκεια μελανιού στον εκτυπωτή, κ.α.). Ο ρόλος του διδάσκοντα προτείνεται να είναι βοηθητικός, καθοδηγητικός, ενισχυτικός και παρεμβατικός μόνο όταν είναι απαραίτητο.

Όταν εισέλθουν οι ομάδες στο Εργαστήριο, κάθονται σε συγκεκριμένο Η/Υ και παραλαμβάνουν το Φύλλο Εργασίας. Το μελετούν προσεκτικά όλοι μαζί και κατόπιν ξεκινούν τη διερεύνηση, τη μελέτη και την απάντηση των ερωτημάτων με τη βοήθεια και την καθοδήγηση του εκπαιδευτικού.

- b. Απαιτούμενη υλικοτεχνική υποδομή
Ηλεκτρονικοί υπολογιστές (ένας για κάθε ομάδα μαθητών), τα προγράμματα Microsoft Word, Microsoft PowerPoint (ή αντίστοιχα), συνοδευτικό εκπαιδευτικό λογισμικό «Γλώσσα Γ' - Δ'» του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, εκπαιδευτικό λογισμικό Natural Art ή MS Paint, το λογισμικό ανοικτού τύπου movie maker, το λογισμικό εννοιολογικής χαρτογράφησης map tools, πρόσβαση στο διαδίκτυο, εκτυπωτής.

12. Περιγραφή και αιτιολόγηση του σεναρίου (προστιθέμενη παιδαγωγική αξία)

Οι Νέες Τεχνολογίες αποτελούν πλέον βασικό συστατικό κάθε ανθρώπινης δραστηριότητας και διεκδικούν πρωτεύουσα και σημαντική θέση και στο χώρο της Εκπαίδευσης. Η ομαλή ενσωμάτωση και η παιδαγωγική και διδακτική τους ένταξη στην εκπαιδευτική διαδικασία αποτελεί πλέον κεντρικό στόχο των κυβερνήσεων σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο. Χωρίς να παραβλέπονται οι αρνητικές επιπτώσεις από την αλόγιστη και μη παιδαγωγικά σωστή χρήση, η θετική αξιοποίηση των Υπολογιστικών και Δικτυακών Τεχνολογιών και η γόνιμη ένταξή τους στη διδακτική διαδικασία, ανοίγει πλέον νέους δρόμους και δίνει σημαντικές δυνατότητες σε μαθητές και εκπαιδευτικούς καθώς με τον τρόπο αυτό εμπλουτίζεται η εκπαιδευτική διαδικασία και αναδεικνύονται καινοτόμες σχέσεις αλληλεπίδρασης μεταξύ διδασκόντων και διδασκομένων σ' ένα εντελώς διαφορετικό μαθησιακό περιβάλλον. Ένα από τα μαθήματα του Δημοτικού Σχολείου στο οποίο μπορεί να αξιοποιηθεί το διαδίκτυο είναι η Ιστορία. Σύμφωνα, λοιπόν, με το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (ΔΕΠΠΣ), ανάμεσα στους σκοπούς του μαθήματος της ιστορίας είναι και η εξοικείωση του μαθητή με την τεχνολογία της πληροφορικής ώστε να αποκτήσει πρόσβαση στις πληροφορίες που παρέχονται μέσω του διαδικτύου. Έτσι, μπορούμε ν' αξιοποιήσουμε τις δυνατότητες που μας παρέχει ο Η/Υ, το λογισμικό (εκπαιδευτικό και

γενικής χρήσης) και το διαδίκτυο στη διδασκαλία του μαθήματος, όπως για παράδειγμα να έχουμε άμεση πρόσβαση σε βιβλιοθήκες, σε αρχεία και άλλες πηγές καθώς και σε ιστοσελίδες συγγραφέων και εκδοτικών οίκων. Με άλλα λόγια, αυτά τα μέσα που κατά περίπτωση χρησιμοποιούνται μέχρι σήμερα στη διδασκαλία, από την εικόνα (αφίσα, σχέδιο, φωτογραφία, ζωγραφική), το video, το cd με αναγνώσεις ή μελοποιήσεις κειμένων, μέχρι τα λογοτεχνικά αρχεία ή τα αρχεία των εφημερίδων και τις μεγάλες βιβλιοθήκες, τα περισσότερα απ' αυτά μπορούν να αναζητηθούν πλέον με ευκολία στο διαδίκτυο και να ενταχθούν με παιγνιώδη και ευρηματικό τρόπο στη διδασκαλία. Με αυτό τον τρόπο ο μαθητής ασκείται στην επιλογή, στον έλεγχο και στη διασταύρωση της πληροφορίας και στην αποτελεσματική της χρήση, δηλαδή συμμετέχει ενεργητικά στην εκπαιδευτική διαδικασία ενώ ο ρόλος του εκπαιδευτικού διαφοροποιείται και από παρουσιαστής-παντογνώστης ασκεί ρόλο βοηθητικό και διαμεσολαβητικό σε μια προσπάθεια καθοδήγησης και διευκόλυνσης των μαθητών να προσεγγίσουν με διερευνητικό και βιωματικό τρόπο τη γνώση.

13.Επιμέρους δραστηριότητες (ανά φάση υλοποίησης)

1^η Φάση (μία διδακτική ώρα)

Προτρέπουμε τους μαθητές να ξεκινήσουν το πρόγραμμα SmartTools και να ανοίξουν το αρχείο «Αγία Σοφία». Ένας από τους μαθητές της ομάδας αναλαμβάνει να γράψει στον επεξεργαστή κειμένου. Αφού ανοίξουν τον εννοιολογικό χάρτη, τους ζητάμε να συζητήσουν πάνω σε αυτόν, έπειτα να τον "μεταφράσουν" σε κείμενο και τέλος να εκτυπώσουν αυτό το κείμενο. Μπορούν αν θέλουν να συμβουλευτούν και το σχολικό βιβλίο.

2^η Φάση (μία διδακτική ώρα)

Τα παιδιά εξερευνούν τις παρακάτω διευθύνσεις:

- 1) Archive.gr: <http://www.archive.gr/modules.php?>
- 2) Βυζαντινά μνημεία: <http://www.fhw.gr/chronos/09/en/index.html>
- 3) Βικιπαίδεια: http://el.wikipedia.org/wiki/Αγία_Σοφία

Καλούνται να συγκεντρώσουν πληροφορίες για ορισμένα μνημεία και να

ανακαλύψουν γιατί τα μνημεία αυτά κατατάσσονται μεταξύ των μνημείων του βυζαντινού πολιτισμού. Επίσης καλούνται να συγκεντρώσουν πληροφορίες για τη σημερινή χρήση τους .

3^η Φάση (δύο διδακτικές ώρες)

Εδώ τα παιδιά καλούνται να ανοίξουν το λογισμικό Revelation Natural Art, να εισάγουν μια εικόνα με το Ναό της Αγίας Σοφίας και με τη βοήθεια της βιβλιοθήκης εικόνων και των εργαλείων του λογισμικού να διαμορφώσουν και να διακοσμήσουν τον περιβάλλοντα χώρο του κτιρίου, ή ακόμα και το ίδιο το κτίριο.

Καταληκτικές δραστηριότητες

- Η κάθε ομάδα αντιγράφει και επικολλά τα περιεχόμενα όλων των δικτυακών τόπων που επισκέφτηκαν, σε ένα έγγραφο ενός επεξεργαστή κειμένου.
- Μαρκάρουν τα σημαντικότερα στοιχεία (κείμενα και εικόνες) και τα μεταφέρουν σε ένα νέο έγγραφο. Μορφοποιούν το νέο έγγραφο για να έχει ενιαία εμφάνιση και το υποβάλλουν στο δάσκαλο.
- Ακολουθεί διάλογος (με τη συμμετοχή του δασκάλου) και όλα τα παιδιά μαζί συνθέτουν ένα κείμενο με τα συμπεράσματά τους και τις προτάσεις τους προς τα εμπόλεμα κράτη (ένας μαθητής με τη βοήθεια του δασκάλου αναλαμβάνει να γράψει και να ελέγξει το τελικό κείμενο).

Ανοίγουν το SmartTools και χαρτογραφούν τα κυριότερα σημεία της πρότασής τους. Εκτυπώνουν το αποτέλεσμα.

Δημιουργούν έναν φάκελο μέσα στον οποίο τοποθετούν τα εκτυπωμένα κείμενα και τις εκτυπωμένες δημιουργίες του Revelation Natural Art. Τα περιεχόμενα του φακέλου αναρτώνται σε πίνακα ανακοινώσεων στην τάξη ή αν υπάρχει η δυνατότητα σε κάποιο κοινόχρηστο χώρο του σχολείου έτσι ώστε να είναι προσβάσιμα από όλους τους μαθητές της σχολικής μονάδας.

4^η Φάση (1 ώρα)

(Συζήτηση-ανακοίνωση ευρημάτων-διατύπωση προτάσεων)

14. Παρουσίαση Εργασιών- Στρογγυλό Τραπέζι – Συζήτηση

Αφού οι ομάδες ολοκληρώσουν τις εργασίες τους, επιστρέφουν στην τάξη ή παραμένουν στο Εργαστήριο και αρχίζει η παρουσίαση από τον εκπρόσωπο ή τους εκπροσώπους της κάθε ομάδας.

Κατά την Παρουσίαση των εργασιών κάθε ομάδας και την τελική συζήτηση ή ακόμα και καθόλη τη διάρκεια της μελέτης των ομάδων ακούγονται ως μουσική υπόκρουση επιλογές από μελοποιημένα έργα συνθετών με θέμα την Αγία Σοφία.

Μόλις τελειώσουν οι παρουσιάσεις από τις ομάδες ακολουθεί συζήτηση για όλη την εργασία με τη συμμετοχή όλων των μαθητών, συζητιούνται τα αποτελέσματα, αν επιτεύχθηκαν οι αρχικοί στόχοι, αναφέρονται τυχόν δυσκολίες που παρατηρήθηκαν, προτείνονται εναλλακτικές λύσεις για την επόμενη φορά, καταγράφονται οι ιδέες και οι παρατηρήσεις όλων των μαθητών, επαινούνται οι καλύτερες εργασίες, αποφασίζεται η τυχόν δημοσιοποίησή τους στην εφημερίδα της τάξης ή του σχολείου, προτείνονται άλλα θέματα προς διερεύνηση ή και συμπληρωματική μελέτη.

15. Συμπληρωματική Εργασία

Σε περίπτωση που δεν διερευνηθεί το θέμα σε όλη την έκτασή του, αλλά και εφόσον υπάρχουν μαθητές που θέλουν να ασχοληθούν με αυτό είτε από το σπίτι τους είτε κατά τη διάρκεια του μαθήματος της Πληροφορικής στο Εργαστήριο, ο εκπαιδευτικός διανέμει σε όλους τους μαθητές ενημερωτικό φύλλο με συμπληρωματικές δραστηριότητες που περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων και τα εξής:

- Ενημέρωση των μαθητών για διαγωνισμούς στο διαδίκτυο με θέματα ιστορικού προσανατολισμού, σε περίπτωση που όλη η τάξη ή κάποιος μαθητής θέλουν να συμμετάσχουν.
- Τους δίνει άλλες ηλεκτρονικές διευθύνσεις με ιστορικό περιεχόμενο (ιδιαίτερα της Βυζαντινής περιόδου) για περαιτέρω διερεύνηση και μελέτη.
- Διερευνάται η δυνατότητα για διαδικτυακή επικοινωνία με ιστορικούς για γνωριμία εφόσον είναι αδύνατη η παρουσία του στο σχολείο.
- Τους δίνεται βιβλιογραφία σχετικά με τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία και πληροφορίες για Μνημεία και έργα τέχνης της περιόδου αυτής.

16. Πρόσθετες πληροφορίες (Επεκτασιμότητα σεναρίου)

Εναλλακτικά, μπορούμε στην 1^η φάση να δώσουμε στα παιδιά τον εννοιολογικό χάρτη σε χαρτί (Φύλλο εργασίας 1), αφού πρώτα έχουμε φροντίσει για την εκτύπωσή του σε επαρκή αριθμό αντιτύπων.

Στη 2η φάση οι ομάδες των μαθητών εξερευνούν ηλεκτρονικές διευθύνσεις για να αντλήσουν πληροφορίες για την Αγία Σοφία. Εφόσον στην περιοχή όπου ζουν οι μαθητές υπάρχουν μνημεία της Βυζαντινής εποχής αυτής, καλό θα ήταν να αξιοποιηθούν οι σχετικές πληροφορίες (αφού βέβαια γίνουν οι απαραίτητες αλλαγές στο φύλλο εργασίας). Π.χ. Για την εξερεύνηση των ρωμαϊκών μνημείων της Χίου, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε την διαδικτυακή εγκυκλοπαίδεια Βικιπαίδεια (<http://el.wikipedia.org/>). Οι μαθητές πληκτρολογούν το λήμμα: Χίος και στη συνέχεια μελετώντας το σχετικό άρθρο, ακολουθούν το στηλοθέτη Μνημεία > Ρωμαϊκή περίοδος και αντλούν πληροφορίες για τα ευρήματά της αναζήτησής τους.

17. Αξιολόγηση (διαμορφωτική και τελική)

Η αξιολόγηση των μαθητών δεν μπορεί να γίνει σε γνωστικούς τομείς, καθώς η διδασκαλία δεν εμπεριέχει γνωστικά -με την κλασική μορφή - αντικείμενα. Ο εκπαιδευτικός όμως μπορεί να αξιολογήσει τις γλωσσικές και εκφραστικές ικανότητες των μαθητών με το Φύλλο Εργασίας. Ειδικότερα, η αξιολόγησή τους γίνεται κατά τη διάρκεια της ομαδικής εργασίας, όπου ο εκπαιδευτικός περιφέρεται σε όλες τις ομάδες, τις καθοδηγεί και τις διευκολύνει στις απαντήσεις αλλά και στην τελική παρουσίαση των εργασιών στο τέλος της διδασκαλίας. Πρέπει να τονιστεί ότι, σκοπός δεν είναι η αυτοαξιολόγηση αυτή καθαυτή, αλλά η ενθάρρυνση των μαθητών να λειτουργούν και να δουλεύουν ομαδικά, να χαίρονται το αποτέλεσμα της ομαδικής προσπάθειας και να παρωθούνται ο ένας από τον άλλο. Βέβαια, με τα Φύλλα Εργασίας και την εποπτεία καθόλη τη διάρκεια της εργασίας, ο εκπαιδευτικός σχηματίζει και διαμορφώνει αντίληψη για όλους τους μαθητές του.

18. Καταληκτικές επισημάνσεις-Παρατηρήσεις-Κριτική

Αφού οι ομάδες ολοκληρώσουν τις εργασίες τους, επιστρέφουν στην τάξη ή παραμένουν στο Εργαστήριο και αρχίζει η παρουσίαση από τον εκπρόσωπο ή τους εκπροσώπους της κάθε ομάδας. Ο εκπαιδευτικός έχει ρόλο συντονιστικό, ζητά

διευκρινίσεις, δίνει το λόγο και στα υπόλοιπα μέλη της ομάδας, γενικά επιβλέπει τις παρουσιάσεις και φροντίζει για την τήρηση του χρόνου.

Ασφαλώς, δεν υπάρχουν συνταγές επιτυχίας αφού κάθε διδασκαλία καθορίζεται από τις ειδικές συνθήκες κάτω από τις οποίες διεξάγεται και το ζητούμενο σ' αυτή τη περίπτωση είναι να μην επιβάλλουμε μια πρόταση διδασκαλίας άνωθεν, η οποία θα είναι ανελαστική και δυσκίνητη, αλλά να διαμορφώσουμε τις συνθήκες ώστε οι μαθητές να αισθάνονται ότι συν-σκηνοθετούν το μάθημα, ότι συμμετέχουν στο σχεδιασμό της διδασκαλίας και δεν υφίστανται παθητικά, ότι παράγουν σκέψη και γνώση, συσκέπτονται και συναποφασίζουν για την απάντηση της ομάδας τους. Γι' αυτό είναι ενδεχόμενο να συμμετέχουν περισσότερο και πιο δημιουργικά στη διδασκαλία.

Δεν είναι ακατανόητος ο προβληματισμός σχετικά με την ένταξη του Η/Υ και του διαδικτύου στην καθημερινή εκπαιδευτική διαδικασία. Αυτό που προκύπτει από τη διεθνή βιβλιογραφία και την εμπειρία είναι ότι όλα δοκιμάζονται στην πράξη. Όπως, και κάθε άκριτη αποδοχή και εφαρμογή μιας δραστηριότητας όπως της παρουσιάσής μας ως μοναδική απάντηση στο παραδοσιακό- συμβατικό – εκπαιδευτικό μας σύστημα, είναι βέβαιο ότι θα επιφέρει άλλου είδους προβλήματα στον εκπαιδευτικό ιστό της χώρας.

19. Πηγές-βιβλιογραφία

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Anouris, N., Dimitracopoulou, A., & Komis, V. (2003). On analysis of collaborative problem solving: An object-oriented approach. *Computers in Human Behavior*, Vol. 19, Issue 2, March, pp. 147-167.

Αγγελή, Χ. & και Βαλανίδης, Ν. (2004). *Μία Προσέγγιση Διδακτικού Σχεδιασμού για την Ενσωμάτωση Εργαλείων των Τ.Υ.Π.Ε. στη Διδακτική-Μαθησιακή Διαδικασία*. Πρακτικά 4ου Πανελληνίου Συνεδρίου Ε.Τ.Π.Ε., Παν/μιο Αθήνας, Οκτώβριος 2004, Τόμος Α, σελ.3-7

Κασκαντάμη, Μ. (2001). *Μαθαίνοντας στο Internet: Αρχαία, Νέα, Ιστορία*. Αθήνα: Καστανιώτης

Κουτλής, Μ., Μεγάλου, Ε., Παρασκευάς, Μ., Ρενιέρη, Ν., Κυνηγός, Π., Κομνηνός, Θ., Ζαγούρας, Χ., Μπούρας, Χ., & Σταματίου, Γ. (2005). *Θα μας κρίνει τελικά όλους το μέλλον... Οι τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στη σχολική πραγματικότητα*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Κουτσογιάννης, Δ. (2002). *Ελληνική γλώσσα και πληροφορική τεχνολογία: πρόταση για τη διαμόρφωση εκπαιδευτικής πολιτικής*. Παιδαγωγική Επιθεώρηση 34: 26-43.

Ματσαγγούρας, Η. (2000). *Ομαδοσυνεργατική Διδασκαλία και Μάθηση*. Αθήνα: Γρηγόρης.

Νικολαΐδου, Σ. & Γιακουμάτου, Τ. (2001). *Διαδίκτυο και Διδασκαλία*. Αθήνα: Κέδρος.

Ράπτης, Α. & Ράπτη, Α. (2006). *Μάθηση και Διδασκαλία στην Κοινωνία της Πληροφορίας*, Τόμος Α' Ολική προσέγγιση. Αθήνα: Έκδοση συγγραφέων.

Ράπτης, Α. & Ράπτη, Α. (2006). *Μάθηση και Διδασκαλία στην Κοινωνία της Πληροφορίας*, Τόμος Β' Παιδαγωγικές Δραστηριότητες. Αθήνα: Έκδοση συγγραφέων.

Αθανασιάδης, Σ., Σαλονικίδης Γ, Σιμωτάς Κ. (2010). *Τα Εκπαιδευτικά Σενάρια στο Δημοτικό Σχολείο*. Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα.

Ρες, Γ. (2010). *Η επιμόρφωση ως παράγοντας της επαγγελματικής εξέλιξης και προσωπικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών στο πλαίσιο της δια βίου μάθησης*. Χίος: Πυξίδα.

Ρες, Γ. (2005). *Οι Νέες Τεχνολογίες στην Εκπαίδευση- Προβλήματα και προοπτικές*. *Εκπαίδευση και Νέες Τεχνολογίες*, 1, 24-33.

Ρες, Γ. (2006). *Σκέψεις και προσδοκίες των εκπαιδευτικών από την επιμόρφωσή τους*. *Νέα Παιδεία*, 118, 116-130.

Ρες, Γ. (2006). *Στάσεις και αντιλήψεις των εκπαιδευτικών για την επιμόρφωσή τους*. *Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών*, 49, 251-270.

- Ρες, Γ. (2007). Αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. για τη διδασκαλία και εκμάθηση της Γαλλικής Γλώσσας στην Α΄θμια Εκπαίδευση. *Εκπαίδευση και Νέες Τεχνολογίες*, 6, 25-29.
- Ρες, Γ. (2007). Εκπαίδευση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις Ν.Τ. Στο: Τζιμόπουλος, Ν. (επιμ.). *Πρακτικά 4^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου των Εκπαιδευτικών για τις ΤΠΕ «Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στη Διδακτική πράξη»*, Τόμος, Α΄, σελ. 698-704. Σύρος, 4-6 Μαΐου.
- Ρες, Γ. (2007). Απόψεις των νηπιαγωγών για την παιδαγωγική αξιοποίηση των Νέων Τεχνολογιών. *Πρακτικά 1^{ου} Πανελλήνιο Συνέδριο Προσχολικής Εκπαίδευσης με θέμα: «Καινοτομίες για την προσχολική εκπαίδευση του 21^{ου} αιώνα: πρωτοβουλίες, εμπειρίες, προοπτικές»*. Θεσσαλονίκη, 29-30 Σεπτεμβρίου 2007.
- Ρες, Γ. (2008). Απόψεις εκπαιδευτικών Α΄θμιας και Β΄θμιας αναφορικά με την επιμόρφωσή τους στις Νέες Τεχνολογίες. *Πρακτικά 1^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Εκπαιδευτικού Υλικού για την Α΄θμια και τη Β΄θμια*. Νάουσα, 09-11 Μαΐου 2008.
- Ρες, Γ. (2009). *Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου. Συγκριτική θεώρηση ιδεολογικών οριζουσών, εννοιολογήσεων και πολιτικών*. Χίος: Πυξίδα.
- Ρες, Γ. (2009). Σχεδιασμός και υλοποίηση εκπαιδευτικού σεναρίου με την παιδαγωγική αξιοποίηση των ΤΠΕ. 5^ο Διεθνές Συνέδριο στη Σύρο για την παιδαγωγική αξιοποίηση των ΝΤ στην εκπαιδευτική διαδικασία (Μάιος, 2009).
- Slavin, R. (2000). *Educational Psychology. Theory and Practice*. 6th editon. Boston, Allyn and Bacon
- Κυνηγός, Χ., Φράγκου, Σ. (2000). Πτυχές της Παιδαγωγικής Αξιοποίησης της Τεχνολογίας Ελέγχου στην Σχολική Τάξη. *Πρακτικά 2ου Πανελληνίου Συνεδρίου 'Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση'*. Επιμέλεια Β. Κόμης, Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών, 83-91.
- Σολομωνίδου, Χ. (2001). Σύγχρονη Εκπαιδευτική Τεχνολογία. Υπολογιστές και μάθηση στην Κοινωνία της Γνώσης. Θεσσαλονίκη: Κώδικας.
- Τζιμογιάννης, Α. (2002). *Προετοιμασία του Σχολείου της Κοινωνίας της Πληροφορίας. Προς ένα Ολοκληρωμένο Μοντέλο Ένταξης των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στο Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα*. Σύγχρονη Εκπαίδευση, 122, σελ. 55-65.
- ΥΠΕΠΘ, (2001). Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών, αρ. φύλ. 1366, τ. Β΄, σ.111. Αθήνα.

Δικτυογραφία

Διδακτικές Μέθοδοι

<http://kpe-edess.pel.sch.gr/prosegiseis.htm>

Συνεργατική Μάθηση: από τη θεωρία στην πράξη

<http://www.geocities.com/pee2000mac/symbosio/neofytf.doc>

Η συνεργατική μάθηση στο ελληνικό σχολείο

<http://epirus.sch.gr/educconf-1/ksinogianopoulou-giepis.pdf>

Ο Σχεδιασμός μιας Διαδικασίας Μάθησης μέσω του Δικτύου Υπολογιστών

<http://hyperion.math.upatras.gr/tea/Bb.html#B15>

Δραστηριότητες Μάθησης μέσω Υπολογιστή

<http://www.etpe.gr/files/proceedings/uploads/p127raptis.pdf>

Οι Νέες Τεχνολογίες στη Διδακτική και τη Μαθησιακή Διαδικασία

<http://www.etpe.gr/files/proceedings/uploads/eisigisi2.pdf>

ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φύλλο εργασίας 1: «Αγία Σοφία»

α. Αφού συζητήσετε το χάρτη (map tools) προσπαθήστε να τον

«μεταφράσετε» σε ένα κείμενο:

.....

β. Ζωγραφίσετε μια εικόνα που να αναπαριστά το ναό της Αγίας Σοφίας και σε λίγες γραμμές σημειώσετε σκέψεις, συναισθήματα και τυχόν όνειρα των Βυζαντινών που πήγαζαν από την εμφάνισή του.

γ. Με αφορμή το περιστατικό του Βενέζη με το φίλο του τον Αργύρη, διατυπώστε με συντομία πώς μπορεί η φρίκη του πολέμου να ισοπεδώσει αξιοπρέπεια, ανθρώπινη υπόληψη και ιδανικά...

δ.) Επισκεφτείτε τη διεύθυνση του You tube: <http://www.youtube.com/watch?v=KDTY3qgwfBQ>. Παρακολουθήστε το σχετικό βίντεο και συζητήστε με την ομάδα σας τα βασικά σημεία της παρουσίασης.

ε. Φανταστείτε τι μπορεί να συμβόλιζε Η Αγία Σοφία για τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία. Κρατείστε σημειώσεις.

στ. Επισκεφτείτε τη μηχανή αναζήτησης google στη διεύθυνση www.google.gr και αναζητήστε εικόνες για το ναό της Αγίας Σοφίας. Αποθηκεύστε τις στο φάκελο που θα δημιουργήσετε με όνομα «Αγία Σοφία»

ζ. Ανοίξτε το πρόγραμμα monie maker και φτιάξτε φιλμ (με εικόνες και αφήγηση) για να το παρουσιάσετε στην ολομέλεια αναφορικά με το ναο της Αγίας Σοφίας με το υλικό που συλλέξατε.

Κατά τη διάρκεια της μελέτης σας να κρατήσετε σημειώσεις με τα βασικά σημεία της προσπάθειάς σας, για να τις χρησιμοποιήσετε στην ανακοίνωση των αποτελεσμάτων της ομάδας σας και στην τελική συζήτηση.

Φύλλο εργασίας 2: «Μνημεία Βυζαντινής περιόδου»

Μπορείτε να εξερευνήσετε τις παρακάτω ιστοσελίδες από τις οποίες θα πάρετε πληροφορίες για τη Βυζαντινή περίοδο.

1) Archive.gr: <http://www.archive.gr/modules.php?>

2) Βυζαντινά μνημεία: <http://www.fhw.gr/chronos/09/en/index.html>

3) Βικιπαίδεια: http://el.wikipedia.org/wiki/Αγία_Σοφία

- Μπορείτε να αναφέρετε τα σημαντικότερα μνημεία που κατασκευάστηκαν την εποχή της Βυζαντινής αυτοκρατορίας;

.....

- Ποιος κατασκεύασε την Αγία Σοφία; Ποια άλλα έργα έγιναν την εποχή αυτού του αυτοκράτορα;

.....

- Ξέρετε κάποιο από τα μνημεία εκείνης της εποχής που να χρησιμοποιείται ακόμα και σήμερα για πολιτιστικούς σκοπούς;

.....

- Ποια μνημεία σώζονται και μπορούμε να τα επισκεφθούμε σήμερα;

.....

Κατά τη διάρκεια της μελέτης σας να κρατήσετε σημειώσεις με τα βασικά σημεία της προσπάθειάς σας, για να τις χρησιμοποιήσετε στην ανακοίνωση των αποτελεσμάτων της ομάδας σας και στην τελική συζήτηση.

Φύλλο εργασίας 3: «Ο ναός της Αγίας Σοφίας»

Ανοίγουμε το Revelation Natural Art.

- Επιλέξτε Αρχείο > Άνοιγμα > Επιφάνεια εργασίας > agia_sofia.jpg. Θα εμφανιστεί μια απεικόνιση της Αγίας Σοφίας.
  - Τώρα θα μεγαλώσουμε λίγο την περιοχή σχεδίασης. Επιλέξτε Προβολή > Ιδιότητες χαρτιού και πληκτρολογήστε Πλάτος: 800, Ύψος: 600.
  - Επιλέξτε το εργαλείο «Στάμπες» για να εμφανιστεί η βιβλιοθήκη εικόνων δεξιά στην οθόνη.
  - Πατήστε στο πλαίσιο επιλογής εικόνων δεξιά και βρείτε τη βιβλιοθήκη με το όνομα «Μνημεία Βυζαντινής Περιόδου».
  - Κάντε κλικ στις εικόνες και μετά κλικ στην οθόνη για να τοποθετήσετε τις μικρές εικόνες στο χώρο σχεδίασης.
  - Εάν κάνετε λάθος, πατήστε το κουμπί αναίρεσης . Εάν θέλετε να μετακινήσετε μια εικόνα, επιλέξτε το κουμπί επιλογής , σύρετε με το ποντίκι σας γύρω από την εικόνα και μετά μπορείτε να τη μετακινήσετε όπου θέλετε ή να τις αλλάξετε μέγεθος.
  - Τώρα μπορείτε να διαμορφώσετε και να διακοσμήσετε τον περιβάλλοντα χώρο του, ή το ίδιο το κτίριο, με όποιον τρόπο επιθυμείτε, χρησιμοποιώντας τα εργαλεία του προγράμματος (στάμπες, χρώματα, πινέλα κάρβουνα, σχεδιαστικά εργαλεία κλπ).
  - Μπορείτε να προσθέσετε κι άλλες εικόνες εάν αναζητήσετε στις στάμπες τη βιβλιοθήκη με το όνομα «Βυζαντινά μνημεία» (ή όποια άλλη σας φαίνεται κατάλληλη).
- Όταν τελειώσετε μπορείτε να εκτυπώσετε το έργο σας.
- Μπορείτε να βρείτε πληροφορίες από το διαδίκτυο για κάποιο κτίριο της βυζαντινής περιόδου και να γράψετε εδώ τα σημαντικότερα στοιχεία:

.....

Κατά τη διάρκεια της μελέτης σας να κρατήσετε σημειώσεις με τα βασικά σημεία της προσπάθειάς σας, για να τις χρησιμοποιήσετε στην ανακοίνωση των αποτελεσμάτων της ομάδας σας και στην τελική συζήτηση.